

En av seks medlemmer har opplevd seksuell trakassering

AKTUELT I FORENINGEN

MONA BRÅTEN

E-post: Mona.Braten@fafo.no
Forsker i Fafo

I kjølvannet av #metoo-kampanjen har det vært stor oppmerksomhet omkring seksuell trakassering som et arbeidsmiljøproblem i ulike yrkesgrupper. Legeforeningen ønsket derfor å kartlegge erfaringer hos sine medlemmer.

GJELDER BEGGE KJØNN: Yngre kvinnelige leger og studenter er mest utsatt for seksuell trakassering, men også mannlige leger og studenter opplever det. Illustrasjonsfoto: Colourbox

Undersøkelsen dekker yrkesaktive og studentmedlemmer og ser på seksuell trakassering på tre arenaer: i jobbsammenheng, i studiesammenheng og på arrangementer i regi av Legeforeningen.

Med utgangspunkt i likestillings- og diskrimineringsloven, ble følgende definisjon av seksuell trakassering brukt i undersøkelsen: *Enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom.* Det ble stilt spørsmål om både fysisk, verbal og ikke-verbal seksuell trakassering.

Her presenteres hovedresultatene fra undersøkelsen. Prosenttallene viser andel som svarte bekreftende på ulike spørsmål.

Omfang

Totalt 16 prosent av yrkesaktive medlemmer svarte at de har blitt utsatt for seksuell trakassering på arbeidsplassen eller jobbrelaterte arrangementer i løpet av karrieren. Andelen er høyere blant kvinnelige (22 prosent) enn blant mannlige (8 prosent) leger. Av de som har opplevd seksuell trakassering (16 prosent), oppga fire av ti at dette har skjedd i løpet av de tre siste årene. En like stor andel svarte at det skjedde for sju år eller lenger siden. Det er stor sammenheng mellom alder og utsatthet; yngre leger er langt mer eksponert for seksuell trakassering i jobbsammenheng enn sine eldre legekolleger.

Medlemmene rapporterer om ulike former for seksuell trakassering: Verbal trakassering er mest vanlig, 83 prosent har opplevd dette. 58 prosent har opplevd fysisk trakassering, mens 53 prosent svarer at den seksuelle trakasseringen var av ikke-verbal karakter. Ofte er det en sammenheng mellom de ulike formene. Halvparten oppgir at de har vært eksponert for alle tre trakasseringstypene, noe som gjør omfanget enda mer alvorlig. Leger som jobber i spesialisthelsetjenesten er mest utsatt for seksuell trakassering, mens de som arbeider i primærhelsetjenesten er mindre eksponert (73 prosent versus 21 prosent). Det er bare 209 personer som opplyser at de jobber innen akademia, og kun tre prosent av disse har opplevd seksuell trakassering i jobbsammenheng.

Nesten fire av ti trakasseres av sjefen

På spørsmål om hvem som utsatte dem for seksuell trakassering i jobbsammenheng, svarte 58 prosent at det var en legekollega, 37 prosent at det var en leder/sjef, 28 prosent at det var en pasient, mens 26 prosent svarte «annet helsepersonell». Blant dem som var blitt seksuelt trakassert av en legekollega, oppga hele 71 prosent at vedkommende var en overordnet.

Mange har opplevd seksuell trakassering flere ganger i løpet av karrieren. 17 prosent svarte at det har skjedd én gang, 38 prosent at det har skjedd to til tre ganger, mens 46 prosent svarte at det har skjedd fire ganger eller mer. To av tre har vært utsatt for seksuell trakassering fra minst to personer. I de aller fleste tilfellene var det en person av motsatt kjønn som trakasserte seksuelt (95 prosent). Nesten tre av ti svarte at den eller de som trakasserte dem var påvirket av alkohol.

Majoriteten unnlater å melde fra!

Blant yrkesaktive medlemmer som har opplevd seksuell trakassering, er det kun 14 prosent som har meldt fra til noen om det som skjedde. Disse har meldt fra til nærmeste leder (53 prosent), en kollega (38 prosent), øverste ledelse på arbeidsplassen (16 prosent) og/eller tillitsvalgt i Legeforeningen (14 prosent). Kun fire av ti saker ble fulgt opp i etterkant. Av disse var to av tre fornøyd med måten saken ble håndtert på. Hovedbegrunnelsene for ikke å ha meldt fra var at de ikke anså hendelsen som alvorlig nok (46 prosent), ikke ønsket å gå videre med hendelsen (27 prosent), håndterte det selv og sa fra til den det gjaldt (27 prosent), ikke hadde tro på at de kunne få nyttig hjelp (25 prosent), samt frykt for konsekvensene det ville få for dem selv (24 prosent). Hvem som står bak trakasseringen kan ha betydning for om man melder fra eller ikke. Leger som har blitt trakassert av en annen legekollega (som oftest en overordnet legekollega), er de som i minst grad har meldt fra om det som skjedde.

Studentmedlemmene

Blant studentmedlemmene er det totalt 12 prosent som oppga at de har blitt utsatt for seksuell trakassering i studiesammenheng. Kvinnelige studenter rapporterer i større grad at de har blitt utsatt for dette (15 prosent) enn mannlige studenter (5 prosent). Studenter tilknyttet et studiested i utlandet rapporterer i større grad om seksuell trakassering (17 prosent) enn studenter i Norge (10 prosent). Også studentene har opplevd ulike former for seksuell trakassering: verbal er mest vanlig, 89 prosent har opplevd dette. 34 prosent har opplevd fysisk trakassering, mens 44 prosent svarer at trakasseringen var av ikke-verbal

karakter.

Det er oppsiktsvekkende at det i tre av fire tilfeller var underviser/praksisveileder som trakasserte seksuelt. Ellers svarer 35 prosent at en medstudent sto bak, og like mange svarer at de ble trakassert av en pasient. Av de som har blitt utsatt for seksuell trakassering i studiesammenheng, oppga drøyt åtte av ti at dette har skjedd flere ganger, og sju av ti at flere personer har stått bak trakasseringen. I drøye ni av ti tilfeller var den som trakasserte av motsatt kjønn. En av ti oppga at vedkommende var påvirket av alkohol. Av medisinstudentene som har opplevd seksuell trakassering, oppga 13 prosent at de har meldt fra. Seks av ti oppga at grunnen for *ikke* å ha meldt fra var at de ikke anså hendelsen for å være alvorlig nok. Nærmere fire av ti oppga at de ikke trodde de kunne få nyttig hjelp, eller at det ikke finnes rutiner for å varsle om slike saker på studiestedet.

Arrangementer i regi av Legeforeningen

I undersøkelsen svarte kun 1,4 prosent (117 personer) at de har blitt utsatt for seksuell trakassering på arrangementer i regi av Legeforeningen. Undersøkelsen har imidlertid ikke informasjon om hvor mange som *faktisk* har deltatt på slike arrangementer. Av de som har blitt utsatt for seksuell trakassering på slike arrangementer, mente 69 prosent at den som trakasserte var påvirket av alkohol. Ni prosent opplyser at de meldte fra om det som skjedde.

Konsekvenser

Medlemmer som har opplevd seksuell trakassering i jobb- eller studiesammenheng ble presentert for en liste med mulige konsekvenser dette har hatt for dem. Det var mulig å oppgi flere konsekvenser. (Se figur 1).

Figur 1 Konsekvenser av den seksuelle trakasseringen (N=1380)

Nærmere seks av ti oppgir at det ikke har hatt noen spesielle konsekvenser, men for de øvrige har trakasseringen fått konsekvenser. Skyld- og skamfølelse samt nedstemthet er det som flest oppgir.

Yngre kvinner mest utsatt

Hva angår seksuell trakassering i jobb- og studiesammenheng, tegner undersøkelsen et bilde av at yngre kvinnelige leger og studenter er mest utsatt, men at også mannlige leger og studenter opplever det. Undersøkelsen bekrefter at seksuell trakassering ofte skjer i asymmetriske maktforhold; i flertallet av tilfellene var den som trakasserte en overordnet legekollega og/eller leder/sjef, eller en underviser/praksisveileder. Nærmere fire av ti svarte at den som trakasserte var en leder/sjef. Det må anses å være svært høyt, og uttrykker et betydelig problem hva angår eksponering for seksuell trakassering blant Legeforeningens medlemmer. Det er kun et fåtall som har meldt fra om det som skjedde. Færrest meldte fra i de tilfellene det var en legekollega som trakasserte, ofte er denne legekollegaen en

overordnet. Hovedbegrunnelsen for ikke å si fra er at de selv ikke anså hendelsen som alvorlig nok. Flere opplever skyld- og skamfølelse samt nedstemthet som følge av den seksuelle trakasseringen de har blitt utsatt for.

Undersøkelsen om seksuell trakassering blant Legeforeningens medlemmer ble gjennomført av Fafo i perioden 24. april – 16. mai 2018. Den ble sendt til alle yrkesaktive medlemmer og studentmedlemmer. Totalt 8 657 besvarte undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 36.

Publisert: 3. september 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI:

©Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no